

21. Yüzyıl İsyancıları ve Devrim Vakti

Ali Rıza Taşkale

Dünyayı sarsan 21. Yüzyıl isyanları hakkında çok şey yazıldı ve söylendi. İsyancılar üzerine yazılanlar arasında kıymetli ve ufuk açıcı değerlendirmeler olduğu gibi, isyanların özellikle bir yönünü analiz etmede çok yetersiz kaldı: gücül (the virtual) ve edimsel (the actual) arasındaki etkileşim. Bu sunum, bu önemli boşluğu doldurmayı amaçlıyor. 21. Yüzyıl isyanlarına 'devrim vakti' açısından bakmayı deniyor. Bundan hareketle, isyanlarda merkezi rol oynayan ögenin gücül ve edimsel arasındaki etkileşimi olanaklı kılan devrimci olay kavramını olduğunu ileri sürüyor.

İsyancılarından çıkarmamız gereken derslerden biri dünya halklarının güçsüz, olanaksız olmadığıdır; insanlar kent mekânlarını ele geçirmek yoluyla haksızlıklara karşı isyan etme hakkına sahiptir. Eşitsizlik ve adaletsizlik var olduğu sürece, isyan etmek için her zaman geçerli sebeplerimiz de var demektir. İsyana “tekinsiz bir sadakat” gösteren direnişçilerin hareket noktası, “şimdiki zamanın ve mekânın ötesine geçip, mevcut düzene namevcut bir düzenden, sonlu olana sonsuzluktan, ölümlü olana bir ölümsüzün gözleriyle bakmak suretiyle”, neoliberal otoriter muhafazakârlığın bize dayattığı yaşamın “anlamsızlığını göstermek ve bu “militarist-kapitalist sistemin radikal dönüşümünü mümkün kılacak koşulların pratikte nasıl yaratılabileceğini teorik olarak açıklığa kavuşturmak” (Erdem, 2013: 19). Dolayısıyla 'olay' uzakta değildir. O halde isyanlarda merkezi rol oynayan öge, gücül ve edimsel arasındaki etkileşimi olanaklı kılan devrimci olay kavramıdır.¹

Gücül/Edimsel

Deleuze'e göre her toplum, gücül (virtual) ve edimsel (actual) arasındaki etkileşim sonucu ortaya çıkar. Dolayısıyla toplum, değişim potansiyelleri içeren gücül bir boyuta sahiptir. Gücül, toplumların farklı şekillerde kurulabileceğine, hayal edilebileceğine dair inançtır. Bu nedenle toplum sadece fiili özellikleriyle, elle tutulur gözle görülür nesnel gerçekliklerle ele alınıp incelenecek bir kavram değildir. Toplum yalnızca ölçülebilen, görülebilen ampirik özelliklerle kavranabilecek bir yapı arz etmez. Çünkü toplumun değişim potansiyellerinin gücül niteliği, bilinen ve görünen fiili özelliklerinden fazladır hep. Spinoza'nın sözlerini uyarlırsak: “Bir toplumun nelere kadar olduğunu bilemeyiz.”

Peki, toplumun gücül boyutu radikal değişim için, devrim için yeter şart mıdır? Tabii ki hayır. Devrimin gücül boyutu, aynı zamanda potansiyelini edimselleştirmelidir (actualisation). Devrim hem gücül hem edimsel, hem tarihsel bir süreç hem bir idea olduğuna göre, “devrimlerin tarihsel sonuçları ve insanların devrimci oluşları” (Deleuze, 1995: 171) aynı düzlemde değerlendirilmelidir. Devrim gücül fikirlerin, değişim potansiyellerinin

¹ Olay kavramını Deleuzecü bir bakış açısıyla incelemeyi tercih ediyorum. Bunun temel sebebi ise Deleuze'de gücül ve edimselin tek bir hat yerine “en baştan itibaren en az iki çokluk, en az iki tip” üzerinde dağılmasıdır (Bkz. Deleuze ve Guattari, 1994: 152). Deleuze'de gücül ve edimsel tek bir hat üzerinden yayılmaz; aksine gücülleşme ve edimselleşme sürekli birbirleriyle etkileşim halindedir. Badiou'nun olay politikası ise olayın sadece edimselleşme üzerinden kavranıp tek bir hat çizmesiyle gerçekleşir. Bunun sonucunda ise gücül ve edimsel arasındaki 'sürekli etkileşim' ortadan kalkar, olayın edimselleşmesi olayın gücülleşmesinden daha önemli bir hale gelir. Oysa Deleuze'de edimselleşme, gücülleşmeden ayrı düşünülemez.

edimselleşmesi sürecinde yoğunlaşmasıyla meydana gelir: İdea olarak devrim ve edimsel gerçeklik olarak devrim. Devrim bu bakımdan gücül bir problemdir ama değişik koşullarda, somut durumlarda edimselleşen toplumsal bir ideadır aynı zamanda. Kısacası devrim edimsel olandan ayrı düşünülemez, devrimci fikirler edimselleşme olmadan ayakta kal(a)maz. Devrim bir idea olarak hem aşkın bir karakter taşır, hem de içkin: Gücül fikirlere referans verdiği için aşkındır; fikirlerin gerçekleştiği, edimselleştiği oranda da içkindir. Yani idea, edimselleşmelidir:

“Olay dediğimiz şey, yani olup biten her şeyde kendi edimselleşmesinden sıyrılan kısım budur. Olay, gidişat değildir. Bir gidişatta, bedende edimselleşir...fakat devamlı edimselleşmesinden çıkarılan veya edimselleşmesine eklenen puslu, gizil bir parçası daha vardır: gidişatın aksine ne başlar ne de biter; tutarlılık kazandırdığı sonsuz hareketi elde etmiş veya o hareketi korumuştur. Edimselden ayrı bir gücüdür ama artık kaotik olmayan, onu kaostan çekip çıkaran içkinlik düzleminde tutarlı veya gerçek hale gelmiş bir gücüdür – edimsel olmaksızın gerçek olan, soyut olmaksızın ideal olan bir gücüdür. Gidişatı ortaya koyduğundan ötürü olay aşkın gibi görünebilir, ancak olaya bu düzlemde kendi kendisini ortaya koyma kapasitesi veren şey saf içkinliktir. Aşkın olan şey...olayın içinde edimselleştiği gidişattır. Fakat bu gidişatta bile olay edimselleşmemiş olanın veya edimselleşmeye kayıtsız kalanın saf içkinliğidir, çünkü olayın gerçekliği edimselleşmeye bağlı değildir. Olay maddi, cismani, yaşanabilir değildir: saf rezervdir.” (Deleuze ve Guattari, 1994: 156)

Kısaca denilebilir ki, olayın edimselleşmesi olayın gücülleşmesinden ayrı değildir. Olay, gücül ve edimsel arasındaki sürekli etkileşim sonucu ortaya çıkar. Deleuze'un siyasi ontolojisi açısından bakıldığında, 21. Yüzyıl isyanlarını devrimci bir olay haline getiren şey isyanların en baştan itibaren tek bir hat üzerinden dağılmayıp, iki tip çokluk, yani gücül ve edimsel üzerinden yayılmasıdır. Bir başka deyişle isyanlarda gücülleşme ve edimselleşme devamlı bir etkileşim içinde olmuşlardır. Direnişçiler hem şimdiki zaman ve mekânın ötesine geçen gücül fikirlerle hareket etmişler, hem de bu gücül fikirlerin edimselleştiği mekânlar (Zucotti, Tahrir, Gezi Parkı) yaratmışlardır. İsyancılar, şimdiki zamanın 'normal' akışını değiştirip yeni bir toplum getirme düşüncesiyle zamana, mekâna, şimdiye müdahale etmiştir. Bu nedenle isyanlar, olayın hem gücül hem de edimsel bir çokluk üzerinden dağıldığı hiç bitmeyecek bir oluşur. Gerçekten de isyanlar bize, tarihin insanların yeni olaylar yaratabileceği bir tiyatro sahnesi, gücül bir imkân olduğunu gösterdi. Kısacası olay, çok uzun bir süredir titretilen kalan halklar tarafından gerçekleştirildi: Yaşayan ancak yaşama dair kararlarda sözü dahi geçmeyen halklar. Başka bir ifadeyle isyanlar bize, insan kavramının olaya bağlılığını gösterdi. Dünya halkları artık suskun ve korkak değil. Asıl korkanlar, baskıcı ve otoriter gözetim ve polis devletleridir.

Peki, 21. Yüzyıl isyanlarının devrimci işaretlerini nasıl okumamız gerekiyor? Benjamin (1999: 482; ayrıca bkz. Žižek, 2012: 128) şöyle yazar: “Geçmiş, edebi metinlerde kendi imgelerinden, ışığın duyarlı bir tabaka üzerinde bıraktığı izlerle kıyaslanabilir imgelerden bırakmıştır. Sadece gelecek, bu tür yüzeyleri kusursuzca tarayacak kadar etkin olan tab edicilere sahiptir.” İsyancılar, olası devrimci bir gelecekte izler ve işaretler taşır. “Devrim şimdiden gerçekleşti” gibi vülger ve ortodoks iddialardan ziyade, Benjaminci diyalektik imgeler çerçevesinde anlaşılmalıdır. Tam da bu yüzden, Žižek'in de altını çizdiği gibi (2012: 128), “bağlamını ve kaynağını dışladığı bir olay anlayışına sahip alışıldık tarihselci bakış açısını altüst etmemiz gerekiyor.” Tarihselcilik devrimci olayları kavrayamaz: isyan ve devrimleri klasik tarihselci görüşle analiz etmek yerine gücül ve edimsel arasındaki etkileşimi olumlayarak analiz etmemiz gerekir. İkisi arasındaki bağ, bizim isyanları “şimdide hareketsiz olarak yatan gizil bir potansiyel” olan ütopyacı gelecekte devrimci işaretler olarak görmemizi sağlar (a.g.y. 128). Proust'a başvuran Deleuze (1989: 39), “insanlar ve şeylerin zamanda tuttukları yer mekândakiyle kıyaslanabilir değildir” der. Buradaki sihirli sözcük,

zamanı kronolojik, boş zaman olmayan ama şimdiki zaman, özgürleşmiş gelecek olan, burada olan “yer”dir. Devrim devam eden bir süreci imler. Bu nedenle önemli olan, gelecekteki işaretler ile “geleceğin radikal genişliği” arasındaki etkileşimdir. Çünkü gelecek, öngörülemeyen ve beklenmedik olanakları içeren ütopyacı bir gelecektir. Kısaca söylemek gerekirse, gelecekteki işaretler, biz eğer bu geleceğe bağlı kalıp, işaretleri birer kılavuz olarak görme yetisi elde edersek edimselleşecek, olanak dolu bir gelecekteki işaretler olarak görülmelidir (Žižek, 2012: 128).

Kairos

21. yüzyıl isyanları devrimci politika için yeni olanaklar açmıştır. İsyancılar olanak yüklü 'açık' bir geleceğe aittir. Bu anlamda isyanların zamanı başka bir zamandır, her şeyin mümkün hale geldiği kairos anıdır. Kairos, ölçülebilir, kronolojik boş zamana gönderme yapan bir kavram değildir. Aksine, eylem ve oluş anını yakalamaya dönük bir karar anıdır. Zamana yapılan bilinçli insan müdahalesinin zamanın 'normal' akışını bozguna uğrattığı, yeni bir gelecek ya da gelebilecek başka bir toplum inşa etmek için kronolojik, boş zamanın askıya alındığı bir karar anına işaret eder kairos. Kısaca ifade etmek gerekirse, kairos kronolojik zamana karşı ortaya çıkan bir otonominin, özgürlüğün zamanıdır (Agamben, 2007: 115). Kairos olayın zamanı, yeni imkânlar sahası açan devrimin zamanıdır. Bu yüzden kronolojik zamanın normal seyrine yapılan 'zamansız' bir müdahaleyi içerir. Ancak, anı ele geçirmek isteyen kairos'un ikinci bir boyutu daha vardır: an tarafından 'ele geçirilmek.' Özne, anı ele geçirirken, o sihirli an da özneyi ele geçirir. Yani aktör hem anı yakalar, hem de an tarafından yakalanır. Kairos bireyin siyasal bir özne haline geldiği olay anıdır. Dolayısıyla kairos sadece stratejik bir biçimde, anı ele geçirilmesi gereken bir şey olarak görmez; özne anı yakalamaya karar verirken, kendisini ana bırakır. Kairos'un ilk boyutu anı belirlemeye dair bir karar verdiği için stratejiktir; verili durumdaki işaretlerin okunması, yorumlanması temeline dayanan rasyonel bir karar anıdır; fırsatları değerlendirip “zamanın akışını değiştirmek için zamana doğru eyleyen” (Dillon, 2008: 13) bir karar anı. Kairos'un ikinci boyutu ise, an tarafından ele geçirilmeyi içerdiği için bir nevi afyon gibidir. Yani kairos, strateji ve afyonun (sarhoşluk) içsel birlikteliğidir. Kairos'un birinci boyutu (karar anı) olayı edimselleştirmeye yönelikse, ikinci boyutu ise an tarafından belirlenmeyi içerdiği için (sarhoşluk) öznenin özne olarak dönüşümünü gerektirir (bkz. Deleuze, 1990: 148-151). Başka bir deyişle kairos aynı anda hem strateji ve rasyonel düşünme, hem de afyon işlevi görür; hem edimseldir, hem de gücül. Kairos anında kişi “hem karar veren hem de karara tabi olandır” (Dillon, 2008: 13). Kairos, fiili koşulların gücül fikirlere temas ettiği, iki boyutun birbiriyle iç içe geçtiği devrimin zamanıdır.

Devrimin zamanı kairos, bu bakımdan tam bir cehennem olan kronolojik, boş zamana karşıttır. Zaten devrim bir oluş ve devrimci oluşlar kronolojik zamana indirgenemezler; tarih açısından bakarsak hep “zamansız”dırlar (Deleuze, 1995: 171). İsyancıların zamanı, her şeyin olanaklı hale geldiği benzersiz bir kairos anıydı. İsyancı, kronolojik boş zamanın olağan akışına yapılmış bir müdahale idi. Her şeyden önce isyancı kitlelere bir karar anı sundu: Devrimci olaylar veya baskıcı, gerici, otoriter rejimlerde cisimleşen statükonun devamı. Direnişçiler hem anı yakaladılar, hem de an tarafından yakalandılar; hem anı belirlediler, hem de an tarafından belirlendiler. Bir nevi sarhoşluk ve stratejinin ele ele gittiği bir istenç dirilmesi idi, tanıklık ettiğimiz. Dahası, Taksim Gezi Parkı başta olmak üzere dünyada pek çok mekân hem edimsel hem gücülün bir araya geldiği merkezler haline gelerek, olayın topolojik uzamının ampirik uzamına indirgenemeyeceğini gösterdi. Tam da bu yüzden, mekânın siyasal gücünü hiçbir zaman küçümsemememiz gerekir, çünkü “mekân politiktir” (Lefebvre, 1976: 33).

Mekân bir eleştiri, uyuşmazlık ve isyan mekânına dönüşüp yeni imkânlar ve dünyalar doğurabilir. Bu anlamda meydanlar/parklar bize, insanların mekânları siyasal enerjinin depolandığı ve devrimci olayların ortaya çıktığı yerler olarak kullanabileceklerini gösterdi. İsyanlarla beraber halkın mekânları yeniden düşünmesi, mekânlarda yaşayıp mekânlarda karar alması, doğrudan demokrasinin en güzel örneklerini sundu. Sermayenin serbest dolaşımı görünmez bir soyutlama olarak var olurken, bir yeri işgal etmek son derece somuttur, 'umut mekânları'nda gerçekleşen görünür bir var olma halidir. Meydanlarda yaşayan direnişçiler piyasa veya kapitalist rekabet yerine işbirliğini tercih ettiler; kayıtsız bireysellik yerine kolektif dayanışmaya itimat ettiler. Kısacası isyanlar, mekânın ortak paydalar temelinde nasıl bir yaratım mekânı haline geldiğinin, var olma ve değiştirme yönünde bir bilinç inşa eden insanların siyasal ve toplumsal tahayyülünü nasıl ele geçirdiğinin işaretidir. Mekân ve coğrafya, olayla yakından ilişkilidir. Alain Badiou'nun Arap İsyanları'na referansla söylediği gibi:

“Bir olayın tam ortasında, olayın yarattığı sorunları çözmeyi bilenlerden oluşur insanlar. Bir meydan işgali için de aynısı geçerlidir: yemek, uyku düzeni, koruma, nöbetçi, afişler, dualar, savunma eylemleri – bunların hepsi her şeyin yaşandığı yerin, bir simge haline gelen yerin ne pahasına olursa olsun insanların elinde kalması içindir. Dört bir taraftan gelen yüz binlerce kişinin elinden çıkan sorunları çözmek imkânsız gibi görünebilir; özellikle de o meydanda devlet fiilen ortadan kaybolduğu için. Çözülmesi imkânsız sorunları devlet yardımı olmadan çözmek – bir olayın kaderi budur işte. Ve bir halkın ansızın, kim bilir ne kadarlığına, bir araya gelmeyi kararlaştırdığı o yerde var olmasını belirleyen şeydir bu.” (Badiou, 2011)

Olayın değerli olmasını sağlayan öge ampirik uzamı aşmış bizi gücü, zamansız bağlamasıdır. 21. Yüzyıl isyanlarını önemli kılan da budur zaten: Kronolojik zaman (ölçülebilir) ile gücül (ölçülemez) zaman, yani devrim zamanı arasındaki antagonizmayı temsil etmesi. İsyanlarda zaman çok yoğun olarak deneyimlendi: Kurulan çadırlarda gündelik hayat deneysel komünlere dönüştü. Direnişçilerin mücadelesi ve müdahalesi, mekânı kairos'un her iki boyutunun da yaşandığı ve akabinde yeni imkânların ortaya çıktığı yaratıcı bir merkeze dönüştürdü. Bir kere, aralıksız süren bir siyasal tartışma ortamı vardı. Örneğin Gezi Parkı, öznelerin bilinçli eylemlerini tetikleyen çok büyük bir etki yarattı. Kairos'un her iki anını da yaşayan aktörler böylece hem bir özgürlük alanı hem de bir komün yaratmış oldular. Bu 'kendiliğinden komün'de, 'devletsiz mekân'da her şey ortaklaşa yaşandı. Mekândan düşüncelere, yataktan yemeğe her şey paylaşıldı. Karşı-çıkma ve uyuşmazlık kültürü geliştiren direnişçiler, idealar paylaşarak onları kıyasıya tartıştılar. Böylece bir idea etrafında örgütlenmiş bir dünya, bir komün yarattılar. Netice itibarıyla mekânlar, katılımcıların yeni siyasallaşmış özneler olarak ayağa kalkıp, kronolojik, boş zamanın ve neoliberal otoriter muhafazakârlığın çok ötesinde deneyimlenen başka bir dünya yarattı.

Bununla beraber, direnişçiler sadece baskıcı ve otoriter neoliberal rejimlere karşı mücadele etmediler; isyanın ruhunu mistifiye edip çalmaya kalkan sistemin yalanlarıyla, medyanın kirli oyunları ve adeta “düşman kuvvetlere karşı savaşan” özel bir milis gücüne dönüşen polis de sürekli mücadele ettiler. Baskıcı devlet aygıtları olan polis ve ordu güçlerini ve yargıyı mobilize eden iktidarlar direnişçileri ve onlara destek verenleri lekeleyip kara çalmak, suçluşturmak için her şeyi yaptı, hâlâ yapıyor. Tüm bu yaşananlar direnişçileri düşman olarak görüp onlara her türlü kötülüğü yapmaktan çekinmeyen, zimmetine para geçirerek, ayakkabı kutularına yerleştirilen paralarla servetlerini katlayarak yaşayan bakan ve yandaşlara ise sonsuz tolerans gösteren rant ve vahşet rejimlerinin özetidir. Ancak, bütün bu zorluklara rağmen direngen kitlelerin inadı, strateji ve devrimci sarhoşluğun bir karışımı olarak anlaşılmalıdır; ki bu kombinasyon dünyayı değiştirmek ve devrimci oluşları yaşamak için anahtardır.

İsyanlardan öğrenmemiz gereken, neoliberal kapitalizmin tek alternatif olmadığıdır – kısaca başka bir alternatifin ve başka tür toplumsal ilişkilerin de var olabileceğine dair inançtır. Dolayısıyla isyanlar, neoliberal ve otoriter muhafazakarlığa karşı farklı siyasal sistem ve alternatiflerin de mümkün olduğunu gösterdi. Bu anlamda, 1968 yılından beri genelleşmiş karşı-devrim koşullarında yaşayan dünya halkları için bir umut ışığıydı. Tıpkı 1968 hareketi gibi anti-otoriter ve özgürlükçüydü. İsyanlar bu nedenle tarihsel bir dönüm noktasıdır, çünkü kapitalist ve otoriter muhafazakârlığı tartışmanın merkezine yerleştirmekle kalmamış; aynı zamanda gerçekliğe angaje olmuş siyasal eylemin yaratıcı olanakları nasıl canlandırabileceğini de göstermiştir. Bir araya gelerek bir yeri gece ve gündüz demeden işgal eden, orayı bir arada olmanın ve dostluğun neşesiyle adeta sallayan paylaşımcı, eşitlikçi ve özgürleşerek çoklaşmak isteyen kitlelerin varlığı, zaten olan ve gerçekleşen bir değişimdir. Tam da bu yüzden, düzen için travmatik bir olaydı. İsyanlar tam da odağın merkezine, yani doğayı ve yaşamı hoyratça tüketen neoliberal otoriterizmin kalbine inmiş bir çekiç darbesidir. Ancak bir noktayı ısrarla vurgulamak gerekiyor. İsyanlar iktidarın hegemonyasını orta yerinden çatlattı ancak sistemi yıkmak için yeterince güçlü değildi. Bugün büyük devrimci oluşlar bile neoliberal muhafazakârlık tarafından önleyici stratejilerle revize edilip yutulabilir. Karşı-devrimci bir sistem olan neoliberal otoriter muhafazakârlık, bu bakımdan sadece devrimin gücül ve edimsel yanlarını değil, bizzat devrim ideasını bitirme arzusudur aynı zamanda. Hem devrimin gücül fikirlerine, hem de o fikirlerin edimselleşmesine karşı verilen 'örgütlü' bir tepkidir. Fikrin devrimci potansiyelliğini, verili düzenin karşı-devrimci meşrulaştırmasına dönüştürmede üzerine yoktur. Yani karşı-devrim olarak otoriter neoliberalizmin sonsuz bir asimile etme repertuarı vardır.

Ancak devrim, fiili iktidar ilişkilerince, baskı ve şiddet aygıtları veya stratejilerince ele geçirilemeyecek kadar güçlü bir potansiyelliğe sahiptir. Zaten devrimci fikirlerin ölmek gibi 'kötü' bir huyu vardır. İsyanların orta yerine çentik attığı neoliberal ve muhafazakâr hegemonyaya karşı olmak yeterli değildir; onun yerine geçecek farklı sistemlerin neler olabileceğini de tartışmak ve adlandırmak gerekir. Hangi toplumsal sistem, hangi idea kapitalizmin yerini alabilir? Neoliberal muhafazakârlık isyanlarla birlikte problemin kendisi haline geldiğine göre, bu soruları kendimize sorup yeni imkânları ve yeni siyasal olanakları tartışmaya ve deneyimlemeye başlamanın zamanıdır.

Sonuç

21. yüzyıl isyanları bize, politikanın tekrar 'mümkün' olduğunu gösterdi. Bu kavrayış bizi derinleştirip zenginleştirmeli. Bu yüzden mümkün olanı hayal edip denemenin zamanı geldi, çünkü gücülün verili olan sistemle hiçbir bir ilişkisi yoktur. Zaten özgürlük, var olan ile olacak olan arasındaki ilişki deneyimlendiği sürece anlamlıdır. Önemli olan ısrarla deney yapmayı sürdürmektir. Eğer isyanlar 'ucuz ve kafeinsiz bir karnaval' olmanın ötesine geçecekse, eğer dünyayı değiştirecek bir katalizör görevi göreceyse, eninde sonunda yeni bir siyasal örgütlenmeyle karşılaşmamız içten bile değil. İstikrarlı bir örgütlenme olmaksızın, hiçbir fikir ve hareket ilerleyemez. Kitleler fikirlerden etkilenip kendiliğinden isyan ettikçe, siyasal örgütlenme de daha elzem bir hale gelir. Neoliberal ve muhafazakâr karşı-devrim düzeninden yeni yeni çıktığımızı düşünürsek, bunun zaman alacağını söylemek yerinde olacaktır. O yüzden önemli olan, isyanların hikâyesini yeni bir siyasal örgütlenme yaratarak sürdürmektir. Siyasal örgütlenme derken, belirli bir siyasi partiyi kastetmiyorum. Aksine, isyanlardan yeni bir siyasi parti değil yeni bir siyasal örgütlenme çıkması gerektiğini iddia ediyorum: Ortaklık ve çokluk temelinde filizlenecek yeni bir siyasal örgütlenme. Çünkü isyanların sahip olduğu bakış niceliksel ve niteliksel olarak ölçülemeyen, çokluk, ortaklık ve özgürlükle yoğrulmuş eşsiz bir bakıştır. Tam da bu nedenle isyanları anlamının yolu, onları

verili düzende açtıkları yarık dolayısıyla bir siyasi parti modeli olarak görmektense bir olanaklar zinciri olarak görmektir. Bu siyasal örgütlenme, devrimci sarhoşluğu içerdiği gibi ortaya çıkacak yeni olanaklara karşı da açık olmalıdır. Öyleyse sabırlı olmak, strateji ve sıkı disiplinin yanında devrimci sarhoşluğu da sürekli diri tutmak gerekir, çünkü bu ikisi devrimi devrim yapan hayati öğelerdir.

İsyanların bizi nerelere götüreceğini henüz bilemiyoruz. Çünkü isyanlar, ekonomik ve siyasal nedensellik ilkeleriyle açıklanabilecek 'çizgisel ve belirlenmiş tarihsel olaylar' olmaktan ziyade, bir süreç halinde devam eden olaylar zincirine tekabül ediyor. Bu bağlamda kairos'un iki boyutu da – strateji ve sarhoşluk, görmek ve arzulamak, bilgi ve inanç – hayati önem taşımaktadır. Afyonsuz strateji stratejisiz afyon kadar gereksizdir. Kısacası, kairos'un iki boyutu arasındaki ilişkiselliği korumak çok önemlidir. Devrimin 'uygun bir zamanı' yoktur. Çünkü devrimin zamanı kairolojiktir; salt tekrarı, kronolojik cehennemini çizgisel zaman akışını bozarak zamanı değiştiren “müsait andır” (Negri, 2003: 142). Ve elimizde hâlâ devrim gibi bir imkân varsa, devrim ideası neoliberal muhafazakâr düzende kaybolup gitmek yerine ısrarla varlığını sürdürüyorsa, bu devrimin, “zamanın donduğu, durakaldığı” (Benjamin, 1969: 254) bir olay olmasındandır.

Meydanlar 'boşaltılıp temizlenmiş', isyanların ruhu şimdilik 'çalınmış' olabilir. Ancak isyanlar hiç ölmeyecek bir hayalettir çünkü, Derrida'nın da (1994: 99) isabetle vurguladığı gibi, “bir hayalet asla ölmez; daima gelecek ve geri gelecek bir şey olarak kalır.” Buz nihayet kırıldı. 21. Yüzyıl isyanları bize zamanı gelmiş bir fikri kimsenin zihinlerden temizleyemeceğini, kimsenin engel olamayacağını gösterdi. Bu fikir, komünizmdir.

Kaynakça

- Agamben Giorgio, 2007 *Infancy and History* (London, Verso)
- Badiou A, 2011, "Tunisia, Egypt ...The Universal Reach of Popular Uprisings",
http://www.lacan.com/thesymptom/?page_id=1031
- Benjamin W, 1969 *Illuminations* (Schonken Books, Newyork)
- Benjamin W, 1999 [1927-1940] *The Arcades Project* (Cambridge, Mass, Belknap Press)
- Deleuze G & Guattari F, 1994 *What is Philosophy?* (London, Verso)
- Deleuze G, 1989 *Cinema 2. The Time-Image* (London, The Athlone Press)
- Deleuze G, 1990 *Logic of Sense* (New York, Columbia University Press)
- Deleuze Gilles, 1995 *Negotiations* (New York, Columbia University Press)
- Derrida J, 1994 *Specters of Marx: The States of the Debt, the Work of Mourning and the New International* (Routledge, London, New York)
- Dillon M, 2008, "Lethal Freedom" *Theory & Event* 11(2), The Johns Hopkins University Press. Retrieved February 25, 2013, from Project MUSE database
- Erdem Cengiz, 2013, "Alain Badiou'nun Olay Felsefesi ve Gezi Ruhu'nun Hakikati", *Varlık* 1272: 18-23
- Lefebvre H, 1976, "Reflections on the politics of space", *Antipode* 8: 30–37. doi: 10.1111/j.1467-8330.1976.tb00636.x
- Negri A, 2003 *Time for Revolution* (New York, London: Continuum)
- Žižek S, 2012 *The year of dreaming dangerously* (London, Verso)